

-1-

2656

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESBOK

Djävlabacken.

Djävlabacken.

Småland
Alles tid
Kärlunda
nyd. 1929

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

-2-

2656

nyd. av Bengt Söderberg
Ber av Fred. Bergman
född 1856 i Rinsjult
Gjutarbets av Kärlunda

Djävlabacken.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Djävlabacken.

På en gård, som heter Falshult
i Kyrkhults socken i Blekinge tjänade Harald dräng. En
gång skulle han gå och hugga tjärved, till att kola tjä-
ra ur. De hade inte då som nu för tiden förstånd att
bryta upp stubbar och bränna, utan man högg i gamla
furor, så långt upp man räckte ända in till kärman, så
de kom åt den. Han gick där flera dar, men när bonden
kom, så fanns inte ett spån hugget. "Ja, det ska nog

bli, tåla er bara", sa Harald. Vad han sen gjorde, vet ingen, men sistz natten, innan arbetet skulle vara färdigt, höggs och fälades ^{det} i hela skogen, så att på morgonen var varenda fura huggen. Att det var trollyg med i spelet var ju klart, och backen har därför alltiffrån den dagen fått heta Djävlabacken.

-4-

2656

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tomtar.

Tomtar fanns det förr i flera hus. Där de höll med honom och gedde honom litet, så hjälpte han dem. De var bara små, i storlek som ett nyfött barn.

I Inlockahult i ALLMUNDSRYDS socken var det en smed, som hade en tomte. Han hade en hammare, en stor och grymme, som gick av vattenkraft. En julafton glömde han att ge tomten. Si, de skulle ha mat var julafton. Men klockan nio på

Tomtar.

-5-
2656

kvällen började hammaren gå och bulta så förskräckligt.

Han talade själv om 'et, och han for inte med lögn, för det

var en hederlig karl. Han var kassör i banken i många år

och hade andra uppdrag me'.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

På Ryds hotell talade drängen om, att de var julafton

satte ut en sup och en pepparkaka i magasinet åt tomten.

Och när de öppnade på tredjedagsmorgon igen, så var supen

utsupen och pepparkakan uppäten. Men om drängen ljög det

vet jag inte. Ja, inte det att de satte ut det. Det är san-

ning, det vet jag. Men jag tycker det är underligt, att det

var någon efter det.

Sm.
Harlanda

-6-
Uppf. Benzt Goderberg 1929
Ber. Fr. Bergman.

Puken.

Puken ri'er på folk. Det är synnerligast karlar han rider. De kunde inte ligga på rygg, för då kom puken och la sig på bröstet och magen på dom, så de knappt kunde dra andan. De var tvungna att ligga på sidan, annars tydde de inte vältas av honom, när han kom.

Han var på spinnrockarna i stugorna också, men han tydde inte snurra ikring hjulet helt och hållet, utan när det hade gått runt till hälften gick det tillbaka igen.

Puken.

Småland
Hlts tid.
Härlunda pr.

- 7 -

Uppst. av Benzt Löderberg,
1929

2656

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Odens hundar.

Odens hundar.

De alldeles gö'er i luften precis som vanliga hundar.

Jag har hört dom många gånger. En del säger, att det är

vrakfåglar / omöjligt att få närmare förklaring på ordet. B.

svarade bara ,att det är en sorts fåglar/. Si, i vikingati-

den fanns det en kung, som hette Oden. Och det är väl hans

hundar, kan jag tro.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNEBARKIV

2656

Trolleri.

Trolleri.

Trolleri är det aldrig något gott med. Ska man kunna trolla, så får man allt anlita den Gamle till det. Men de som vill ge sig ilag med honom, de kan säkert göra något.

2656

LINDA HANSSON
FOLKMINNEBOK

Offerkällan i Asarum.

I min ungdom var jag bekant med en flicka nere i Asarum i Blekinge. Hon ville, att jag skulle komma ner till ^{henne} en midsommarsafton, och jag gjorde så med. Där var en offerkälla, som vi offrade ett eller ett par ören i. Där var väl tusentals personer den där midsommarsafton. Källan låg alldeles intill landsvägen.

Offerkällan i Asarum.

2656

Offerkälla.

I Ryd fanns det en offerkälla mellan apoteket och järnvägen. Men vartill de offrade där, det vet jag knappt. Det var pengar de offrade.

Offerkälla.

-11-

2656

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKZOOLOGISKA MUSEUM

Tyda.

Tyda.

Spekegäddor (bara fläckar i åkern)

trodde de bådade att någon av husets folk skulle dö under året.

LUND UNIVERSITETS
BOK- OCH
BIBLIOTEK

2656

Svartkonstbok.

Svartkonstbok.

2656

Svartkonstbok.

Svartkonstbok.

Harald satt i Härlunda kyrka, men mitt under gudstjänsten steg han upp och gick hem. Han hade då känt på sig, att det inte stod rätt till hemma. Hans hustru hade läst i hans svartkonstbok, och genast hade det kommit fram en massa pysslingar, som sprungo omkring henne och frågade, vad de skulle göra, eftersom hon kallat på dem. Då Harald kom hem, kunde inte han heller i en hast mana dem tillbaka, utan han tog

en påse linfrön, som stod i ett hörn på gården,
och kastade ut och befallde dem att plocka upp
dem. Innan de hade gjort detta, hade Harald hittat
rätt i svartkonstboken, och kunde man dem tillbaka.

LUNDS UNIVERSITET
FOLK-
BOK-
BIBLIOTEK

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2656

Trolleri.

Trolleri.

Magnus Haraldsson var slaktare och körde med fläsk till Växiö. En gång låg han över en natt i en by en mil från Växiö, och där var en karl, som stal en fårakropp. Magnus blev varskodd om stölden, men han brydde sig inte om det. Om en stund kom Magnus ut, och då stod tjuven där. "Står du här? Har du stått här länge? Nu kan du lägga på kroppen på lasset igen, så ska jag inte göra dig något för den här gången!" sa Magnus. Han hade på något sätt gjort så att tjuven inte hade kunnat flytta sig från stället.

Prof. August Söderberg

2656

*Ber. av Tharik Bergman
född 1856 i Renshult Sjunde
tryp av Härlunda*

*Smaland
Mjö
Härlunda
pp. a. 1929*

Trane -dagen.

Tranedan.

Ja, den har jag hört talas om. Det var en av dom dagarna, som de hade förtecknade. Si, det var hemskt många dagar, som de hade förtecknade. Tranedan var tredje ~~danxi~~ torsdagen i mars. Det vet jag, för de hade ett vers om en. Ja, det var inget märkvärdigt alls. De sa bara: "Tredje torsdagen i Tor, träder tranan på svensk jor." Nej, några särskilda seder på den dagen har jag varsken varit med om eller hört talas om.

-12-

2656

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vårfruafton

Vårfruafton.

skulle de lägga sig tidigt för att få inbärgat bittida.

Härnere i Spjutaretorp hos August Svensson, snickaren, är
det sed än idag.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Im.
Subo Ld
Lärkunda Sn
1929

Uppf. Bengt Färborg
Kor. Fredrik Bergman f. 1856
2656

Midsommar.

Midsommar.

De påstår, att bräkne / enörmbunksart / blommar
och mognar och faller av på en timmes tid under midsommars-
natt. Och sätter de sig då på ett ställe, där det är många
bräkner om midsommarsnatt, så ska de få veta alla möjliga
förborgade ting. Jag har tänkt göra det mönna gånger,
men jag har inte velat det sen, när det har blivit allvar
av.

-19-

Genland
Mbo
Karlunda
Mjnd 1929

Jyd as Bengt Sörberg
Ber as Fred Bergman

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2656

Född 1856 i Benschult
Karlunda

Vårarbetet.

Vårarbetet.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

2656

Vårarbetet.

Den 6 april gick veckotalet in,
och sen började vi så i 12:te och 11:te veckan.

Plöjningen började, när jorden
var tjänlig, och tjälen hade gått ur marken.

När den första snön kom om hösten,
antecknade de det, och så skulle kornet sås på motsvarande tid i veckotalet om våren. De hade nämligen veckotal på hösten också, och det började den 6 okt. De gamla brukade ha stål i skäppan, när de sådde. När

Vårarbetet.

Plöjning.

Sådd.

Smedland
Rullbo
Härlunda
LUNDUS URN
FOLKMINNESBOK
-1926-

-21-

Uppf. Bengt Söderberg
Ber. Fredrik Bergman
-9. 1856-

2656

de sådde hörfrö, hade de ägg i botten på skäppan,
och när de hade slutat så, togo de äggen i fickan.

Höradagar voro i sjunde veckan,
som kallades höraveckan, Erik, Rebecka och Karolina
och i sjätte veckan Urbanus. De flesta väntade så länge
som till Urbanus.

Hör.

Jag tjänte hos en kyrkovärd borta
i Ryd, och han sådde aldrig kornet förrän den 5 juni.
Han hette Bonifacius på den tiden, men nu heter han
bara Bo. Vi kallade alltid den dagen Kornbonnada'n.

Korn.

Havren såddes i 9:de, 8:de och
t.e.m. 7:de veckan på sina ställen.

Havre.

Potatisen sattes i 9:de eller
8:de veckan.

Potatis.

När vårarbetet var slutat, skul-
le de påte' gröt, för då hade de ju påtat ner allt i
jorden. Det var bara för husfolket det gällde, så de
hade inga främmande.

Acc. nr : 2656

Svealand Mynt. av Bengt Söderberg
Allts lät Ber. av Fredrik Bergman
Härkenås en f. 1856 af Remshult
Mynt. år 1929

Slätter och skörd.

Slätter och skör.

2656

Slåtter och skörd.

Slåtter och
skörd.

Till korn och råg användes all-
tid skära. Det var en tre - fyra kvinnor till att skä-
ra. Karlarna skulle bryna skärorna åt dem, och binda
och kraka säden.

Det var en stor heder för den
bonde, som blev först färdig med slåttern.

Att slå de sista stråna kalla-
des "att ta haren", så de brukade säga: "Ja, då tar vi
väl haren här!". När en skar med skära, så kom nog harar-

na undan, och man hittade sällan några. Men jag var i Danmark och höstade nio år i rad, och jag minns en gång, när jag körde mejmaskinen, att jag skar ihjäl tre harar, när jag körde det sista.

De gamla sa alltid: "Lämnade det

Glosona.

åt glosona! Om de verkligen lämnade någon säd kvar på åkern åt glosona, vet jag inte. När de gick årsgång, kunde de möta glosona och då gällde det att hålla benen ihop, för annars sprang sona emellan och klöv en.

När de hade bundit sista neken, slängde de den upp i luften. Den var inte utstyrd på något särskilt sätt och det hade ingen särskild betydelse heller.

Sista neken.

Där jag har varit här, ha de aldrig brukat styra ut det sista lässet på något särskilt vis, ~~men~~ jag har sett på andra ställen i Almundsryds socken, att de ha majat sista lasset. De satte gröna gre-

nar på lasset och sen hurrades det. Detta gjorde de
även, när de hade slått upp. När man hörde det hurras,
brukade man säga: "Nu har de slått upp där!" Maja och hur-
ra gjorde de inte utan på de gårdar, som voro färdiga bland
de första med sin skörd.

När vi hade slått upp, fick vi
kalas, slåttergille, och då skulle alla, som varit där
och slagit, även de som inte hade kunnat vara där sista
dagen, vara med. Då bjöds på slåttergröt och alla slags
fina rätter, men gröten var det viktigaste. Efteråt dan-
sades och söps *det*.

När vi hade skurit upp säden, fick
vi skju'ane gröten. Skju'ane var skördetiden. De brukade
säga: "Så länge skju'ane varar!" Det var ett litet kalas
då med, och då kunde det hända, att de band skördekrans.
Den bands av blommor och hängdes upp på en stång. *Stång*
kläddes aldrig utom vid midsommar.

Slåttergille.

Skördekrans.

-db-

2656

Tröskning.

Tröskning.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Pauland
Mbs
Kartända
1929

2656

med. Bengt Pauland
född 1856 i Ruchelt
Sjuntaretor, Kartända

Tröskning.

Tröskning.

Samma höst som jag konfirmerades var jag med om tröskning. Jag fick då stiga upp klockan ett på natten och äta och sen börja tröska klockan 2. Tröskningen brukade börja i slutet av november med rågen och därefter kom kornet och sist havren. Den var alltid undanstökad till jul.

Man tände aldrig på logen om kvällarna, utan vi höllo på ~~XX~~ tills det blev mörkt.

På mornarna tände vi eld i en skrupp i ena hörnet av lögen. Där hade de en gammal gryta och eldade med tjärved, kådig tall. Det hände ju ofta olycker med denna eld, så när oljan kom i handeln, använde de ju den i stället.

Råghalmen la' vi i knippor och skar till hackelse och forade upp alltsammans. Havre och kornhalmen åto kreaturen, som den var. Djuren skulle alltid ha hälften råghalm och hälften av någon annan sort. Halmen togs undan med ~~knippor~~ ^{knä}tklynor. De voro likadana som nutidens hötjugor, fast av trä.

Därefter risslades säden, så en del av agnarna kom bort, ^{sen} och ^{den} kastades. Vi hade tre sorters rissel. Vi bredde ut ett "läger" av råg först och tröskade den ena sidan utan att lösa upp banden. Så vände vi på'et och tröskade en gång till och så kastades halmen undan. Vi slog banden i balkarna och slog sen av dem med händerna, så att de skulle bli väl rena. Sen

band vi ett långt band av dem, så vi fick en bunt av sex neker. Vi gjorde en bunt var alla fyra. Sen lades halmbuntarna undan.

Men innan vi trask, hade vi "dundrat" eller balkat rågen, så hälften av kornen hade farit dän. Rågen skaffades undan mot ena dörren till en dråse, och när den hade blivit så stor, att vi skulle kasta, risslade vi rågen i tre olika sorters rissel, och sen kastade vi den. Kastningen skedde mot den andra dörren och alltid i motvind, så det hände en fick skaffa om hela dråsen. Den, som kastade, satt alltid på en liten trind stol.

Kornet "körnde" vi, d.v.s. vi trask på själva kornet och agnarna, sen vi hade tagit undan halmen. Det var för att agnarna skulle släppa ordentligt.

När tröskningen var slutad, var det liksom lite kalas på kvällen, så torparna voro nog

Upp. S. Bengt Johansson
Det var Fr. Bengtsson
Juni 1856

Somaland
1856
Körnda
1929

lite' gla'a, när de gick hem.

När vi risslade, brukade vi ta bort den översta säden, småsäden. Den kom ju närmast agnarna också vid kastningen, så en kunde sopa undan den. Risslinga, d.v.s. avfallet, agnar och småhalm, gavs åt kreaturen, som det var. Det brukade bli ett par kättar fullt med sådant.

Rågen förvarades i bingar, men havren hade de i stora högar på golvet på andra våningen i sädesboden.

- 31 -

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2656

Risbål.

Risbål.

2656

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Risbål.

Risbål.

I URSHULTS socken är det en gård, som heter Borstre-
måla. Där var ett bål så högt, så högt utmed häradsvägen
mellan Grönteboða och Urshults kyrka. Varenda en som for
förbi där skulle kasta en gren där. Det blev uppeldat ett
par gånger, påstås det. Där skulle de ha slagit ihjäl en
människa. De sa , vad han hetade också men det har jag
glömt.

Risbål.

Risbål.

I ALLMUNDSRYDS socken strax utanför Björkelunds skolhus var också ett bål. Platsen kallades Skummehåle. De hade slagit ihjäl en människa där också.

Jag kom tidigt där förbi en morgon, när jag tjänste i Ryd.

Då fick jag se en svartklädd karl stå där utan huvud. Han

såg mest ut som en stabbe /stubbe/, och hästen skyggade inte

heller utan det gick sin jämna lunk. Men det var många, som såg där på den platsen.

34-

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2656

Munkahalla.

Munkahalla.

I Asarums socken vid landsvägen mellan Karlshamn och Växjö ligger två rätt stora stenar. På den ena står det: "VÄND OMKRING, SÅ FÅR DU SE EN UNDERLIG TING". Och när de så med mycket besvär vält ikring honom, så stod det bara på andra sidan: "LÄGG MIG SOM JAG LÅ, FÖR JAG HAR LURAT MÅNGA SÅ".

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2656

Majvisa.

Majvisa.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2656

Majvisa.

Majvisa.

Go'afton, om ni hemma är
Maj är välkommen
Förlåt oss om vi störa er
För linden hon bär gröna löv om våren.

Nu är vi alla på er gård
Maj är välkommen
Och fråga om vi sjunga får
För linden hon bär gröna löv om våren.

Den lilla lärkans ljuva sång

2656

Maj är välkommen

Få vi höra än en gång

För linden hon bär gröna löv om våren.

LUND
FOLKSKOLEN

Så fästa vi då maj på vägg

Maj är välkommen

Så vänta vi oss ett vars tjog ägg

För linden hon bär gröna löv om våren.

Om vi inte äggen kunden få

Maj är välkommen

Så låten de blanka riksdalrarna gå

För linden hon bär gröna löv om våren.

Och kunna vi inte riksdalrarna få

Maj är välkommen

Så låter bonden flaskan gå

För linden hon bär gröna löv om våren.

2656

Nu höres mor i köket gå

Maj är välkommen

Hon letar ägg i varje vrå

För linden hon bär gröna löv om våren.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESBOK

Och far han är en hedersman

Maj är välkommen

Hjälper till så gott han kan

För linden hon bär gröna löv om våren.

Dotrén är en jungfrutärna

Maj är välkommen

Hon giver oss de ägg så gärna

För linden hon bär gröna löv om våren.

O tack, o tack, det skola ni ha

Maj är välkommen

Gåvan den var ganska bra

För linden hon bär gröna löv om våren.

Godnatt, godnatt, varenda själ

Maj är välkommen

Soven alla sött och väl

För linden hon bär gröna löv om våren.

LINDE UNIVERSITETS
FOLKMINNESBOK

Nu gå vi alla från er gård

Maj är välkommen

och så kommer vi igen till nästa vår

För linden hon bär gröna löv om våren.

(denna visa är egentligen från Göteryd.)